

UN MONUMENT ISTORIC - BISERICA NEGUSTORI

Victoria Gavrilă
Carmen Constantinescu

Biserica Negustori este situată într-un vechi cartier bucureştean (Mahalaua Negustori) atestat în izvoare istorice de la începuturile dezvoltării oraşului, ca o zonă ce pulsa de viaţă economică şi socială.

Un tablou sugestiv al epocii este făcut de marele istoric Constantin C. Giurăscu în „Istoria Bucureştilor”:

„După grelele împrejurări ale anilor 1658–1660, când jafului turco-tătar i s-au adăugat focul, molima şi foametea, a urmat un răstimp de aproape şase decenii de dezvoltare paşnică normală... Negustorii şi meseriaşii sunt organizaţi în frăţii şi bresle, cu orânduială precisă, cu vătafi şi staroşi, cu biserici unde-şi serbează hramul şi pe care fie le clădesc, fie le înzestrează”.

În această perioadă apare şi Biserica Negustori, iniţial o biserică din lemn, dar nu una oarecare de vreme ce într-un document din 26 aprilie 1665 se menţionează că ea avea şi clopotniţă.

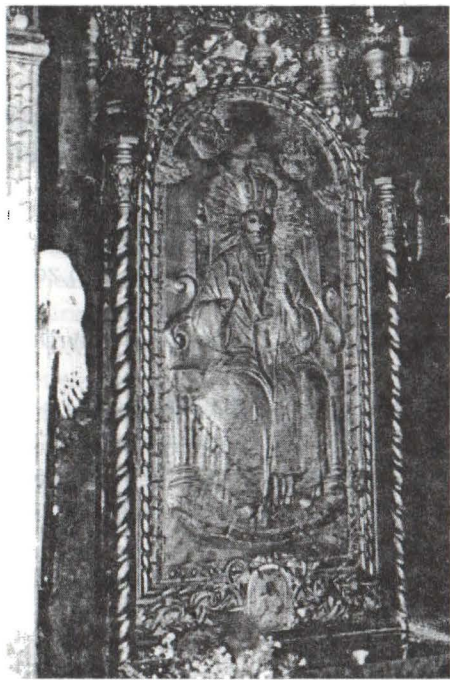
Zona era populată în special de negustori şi precupeţi, de oameni care se ocupau în principal cu afacerile, de oameni cu credinţă şi teamă de Dumnezeu care au simţit necesitatea unei biserici proprii în care să se roage. Aşa se explică faptul că într-un document datat 1 august 1671 apare pentru prima dată cu denumirea de „Biserica Negustorilor” cu hramul sfântul Nicolae.

Construcţie probabil mică din lemn, acoperită cu şindrilă şi cu ferestre mici, a fost expusă incendiilor în mai multe rânduri, ca de exemplu în 1718 sau în 1722.

După aceste nefericite întâmplări între 1725–1726 (în timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat) în locul celei de lemn a fost construită o biserică din cărămidă care în forma exterioară se păstrează până astăzi.

1. Biserica Negustori cu hramul Sfântul Nicolae.

2. Icoana Sf. Nicolae – făcătorul de minuni

Pisania bisericii încastrată în peretele din stânga ușii, în pridvor menționează:

„Sfânta și dumnezeiasca biserică, care se prăznuiește Hramul Sfântul ierarh Nicolae – făcătorul de minuni fost-au mai dinainte vreme din lemn și întâmplându-se de au ars târgul și viind focul și pe aici, au ars biserica la vleit 1722 și în urmă cu ajutorul lui Dumnezeu și din mila a mulți creștini s-au făcut de piatră cu tot săvârșitul de precum se vede, ca să fie celor ce au miluit, pe sufletească mântuire și veșnică pomenire în zilele măriei sale Nicolae Voievod, vleit 1726”.

Nicolae Mavrocordat ca și domnitorii ce i-au succedat până la Cuza Vodă au scutit biserica de dări și au ajutat-o anual cu unele sume de bani.

În istoricul bisericii se menționează că pictura a fost realizată în frescă de zugravul Pârvu Mutu și ucenicii săi. În „Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești”

I.D. Ștefănescu spune că Pârvu Mutu a fost un cunoscut pictor de biserici brâncovenești din secolul al XVII-lea care s-a remarcat și prin autoportretele ce apar în frescă, lucru extrem de rar în epocă. Opinia istoricului Nicolae Stoicescu este însă aceea că pictura a fost realizată doar de către ucenicii lui Pârvu Mutu.

În „Inscripții în biserici românești” Nicolae Iorga îi menționează printre ctitorii care de altfel au fost înmormântați în biserică: Simeon Cup, Radu Piteșteanu – cupet, Stoica – abagiul, Stanciu – cojocarul, Ionel Logofăt și Axente Căpitan.

Părintele paroh al Bisericii Negustori, Mihalcea Dinu ne-a arătat pietrele funerare ale ctitorilor, aliniate în curtea bisericii menționând că nu cunoaște locul înhumării acestora, foarte posibil ca el să fi fost situat în biserică, sub podea, existând unele locuri unde sună a gol.

Cutremurul din 1838 „ce a dărâmat toate turlele bisericilor din târgul Bucureștilor” a afectat serios și acest sfânt lăcaș.

Marele Agă Manuil Serghiadi de al cărui nume se leagă legenda potrivit căreia aflându-se într-o călătorie de plăcere în străinătate a avut un vis în care i se spunea să aibă grijă de icoana Sfântului Nicolae – făcătorul de minuni, întors în țară, repară pe cheltuiala sa atât turlele cât și zugrăveala, punând în acest context uși și ferestre noi.

Catapeteasma a fost pictată la 1830–’38 și restaurată pe cheltuieli aceluiași Manuil Serghiadi în 1838–’39. Deși pictorul catapetesmei este necunoscut, se presupune că el

ar fi fost Papathodor, fiul preotului Tudor de la Frunzărești din Ilfov, care a fost și el un mare pictor la vremea sa, sau de către un pictor de la Sfântul Munte Athos.

Manuil Serghiadi care era și episcop al Bisericii Domnița Bălașa, fiind, în urma marilor cheltuieli făcute la Biserica Negustori, unul dintre ctitori, va fi înmormântat în tinda bisericii având o frumoasă piatră funerară executată în marmură albă, ea existând și astăzi în același loc.

După marea renovare făcută de Manuil Serghiadi, biserica mai avea nevoie de înlocuirea acoperișului și de repararea turlei pantocratlui. Aceste lucrări se efectuează între anii 1867–1870 când este reparată turla și se înlocuiește șindrila cu „tinichia”.

Emanoil Pake Protopopescu – primar al capitalei (ap. 1888 – dec. 1891) pe lângă nenumăratele realizări edilitare – urbanistice ale mandatului său, legat afectiv de locul nașterii sale în casa parohială a Bisericii Negustori (ca fiu al protopopului Iancu, fost slujitor al bisericii), va repara și înfrumuseța pe propria cheltuială acest sfânt edificiu în anul 1888. Cu această ocazie bisericii i s-au lărgit ferestrele la forma existentă astăzi. Pridvorul a fost închis cu rame de fier în care s-au montat geamuri, măsură binevenită pentru conservarea picturii din tinda bisericii (Pârvu Mutu și ucenicii).

Pictura din naos și pronaos ca și din sfântul altar a fost făcută de Gheorghe Tătărescu peste vechile picturi tot acum.

Ca orice clădire și Biserica Negustori a fost marcată de trecerea timpului. La 1924–1930 sub înalta oblăduire a lui Miron Cristea se face o nouă restaurare căutându-se revenirea la vechea înfățișare. Arhitect consultant al lucrării a fost Nicolae Popescu, iar pictura lui Gheorghe Tătărescu a fost restaurată de pictorul Paul Wolda.

Tinicheaua de pe acoperiș a fost înlocuită cu tablă de import Wolf. Biserica avea atunci ca paroh iconom pe Nicolae Marineșcu Frăsinet și epitropi pe Vlădescu Alexandru și Ionescu Sinești.

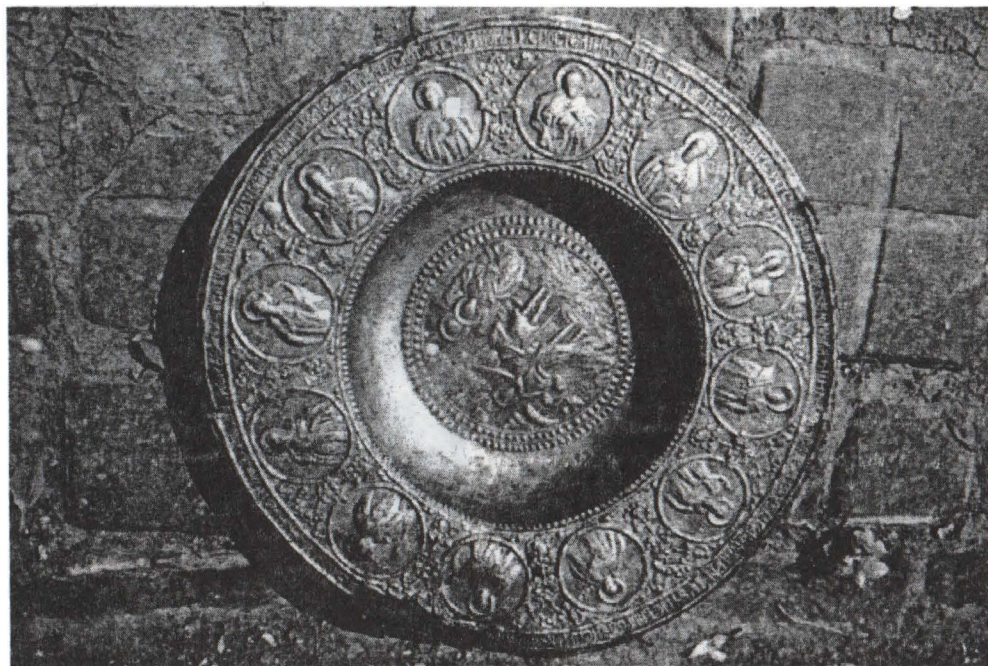
În anul 1942 s-au astupat superficial crăpăturile produse clădirii în marele cutremur din noiembrie 1940.

Evident de-a lungul timpului asupra clădirii au intervenit atât vremurile cât și oamenii. Dar eventualele reparații n-au mai fost menționate în documentele care ne-au stat la dispoziție. Cutremurul din 1977 a afectat grav biserica, dar deoarece întreaga zonă era cuprinsă într-un plan amplu de sistematizare nu s-au mai alocat fonduri pentru reparații și restaurări.

3. Evangheliar cu text grecesc și chirilic.

Biserica Negustori – monument istoric în stil brâncovenesc, bine proporționată, având la bază un plan trilobat, este construită din cărămidă turcească tencuită, cu ferestre pe toți pereții, cu pridvorul închis și cu acoperiș din tablă galvanizată, având două turle refăcute în stilul secolului XIX. În interiorul spațios, în partea stângă se află amvonul

4. Anaforniță.

din lemn sculptat, deasupra intrării balcon pentru cor și de-a lungul pereților, scaune – fotolii frumos lucrate.

În curte, în partea dinspre altar se află casa parohială, casă modestă, parter ușor supraînălțat având trei camere și dependințe. Această casă a fost donată bisericii de către maiorul N. Borănescu în anul 1872 – după cum ne relatează părintele paroh Dinu Mihalache, așa cum tot domnia sa spune că este și casa în care s-a născut Emanoil Pake Protopopescu.

Astăzi biserica este într-o avansată stare de degradare, cu fisuri adânci în zidărie, cu frontonul căzut, cu tencuiala exterioară desprinsă și sfărâmicioasă. În interior pictura este aproape în întregime deteriorată și afumată.

Biserica a cărei parohie se întinde pe străzile: Teodor Ștefănescu, Calotești, Dunărea Albastră, Sborului, Culmea Veche, Negustori și o parte din Paleologu arc aproximativ 800 de enoriași aparținând la 190 de familii.

Speranțele părintelui paroh se leagă de bunele intenții ale unui enoriaș care a promis susținere materială pentru unele lucrări de renovare și reparații.

Bibliografie selectivă

1. Constantin C. Giurescu, „Istoria Bucureștilor”, Ed. Sport-Turism, București, 1979.
2. Constantin Simionescu, „București – biserici, mănăstiri, lăcașuri sfinte”, Ed. Intact, București, 1995.
3. Nicolae Stoicescu, „Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București”, București, 1960.
4. I. D. Ștefănescu, „Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești”, Ed. Meridiane, București, 1973.

SUMMARY

A Historic Monument – the „Negustori” Church

The „Negustori” church is located in an old quarter of Bucharest, in the „Negustori” outskirts („mahala”). It is a Brâncoveanu style church painted by Pârvu Mutu and Gheorghe Tattarescu. It was recorded on the list of historical monuments.